

RIKSANTIKVAREN (Datterselskap)
Postboks 1483 Vika

0116 OSLO

Vår ref.:
2020107597-5
(Bes oppgitt ved henvendelse)
Deres ref.:

Dato:
06.04.2021

Høring av Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i Agders fylkeskommune - innspill fra Byantikvaren i Kristiansand

Innledning

Kristiansand kommune har mottatt Riksantikvarens forslag til revisjon av NB!-registerets kulturmiljøer i kommunen og ønsker å komme med innspill. Byantikvarens innspill er basert på dialog med avdeling Plan og Bygning og må forstås som et felles innspill fra administrasjonen som er basert på gjeldende kommuneplan samt reguleringsplaner og bestemmelser for områdene. Administrasjonen har ingen innspill til områdenes avgrensning. Med hensyn til de faglige rådene for forvaltning vurderes disse til i all vesentlighet å være i tråd med gjeldende planer og tilhørende bestemmelser, men vi ønsker likevel å gi følgende innspill:

Innspill som gjelder flere områder

I de faglige rådene for alle områder stilles det krav til «at ethvert tiltak skal ha gode visuelle kvaliteter både i seg selv, i forhold til tiltakets funksjon, og dets bygde og naturlige omgivelser og plassering». Dette er en nesten ordrett gjengivelse av Plan- og bygningslovens § 29-2 og vi er i tvil om det er heldig å inkludere kravet i de faglige rådene, da dette kunne bidra til en oppfatning av at kravet ikke gjelder i samme grad i andre områder.

I de faglige rådene for Murbyen og Posebyen, landskapsnivå, fastslås det at siktlinjer i gateløp skal ivaretas. Dette bør endres til «gateløp som er åpne mot sjøen skal ikke lukkes igjen». Det har ikke vært noe krav om siktlinjer mot nordøst (Baneheia) i Kvadraturen, og dette gjelder også Murbyen og Posebyen.

I første punkt under elementnivå i de faglige rådene for Solbygg, Murbyen og Posebyen stilles det krav til bevaring eller tilbakeføring av gatebelegg og gatemøblering. Det gjenstår noe opprinnelig gatebelegg som bør bevares, men svært lite. Tilbakeføring er utfordrende, blant annet fordi det i mange år ikke har vært noe gatebelegg i deler av Posebyen.

Kristiansand Kvadraturen

Beskrivelse og faglige råd gjenspeiler gjeldende reguleringsbestemmelser for området, med noen unntak:

- Kulturmiljø, første kulepunkt (i tilstøtende randområder osv.): Kristiansand er en havneby der det tradisjonelt har vært høye strukturer i områdene rundt kvadraturen. Gjeldende reguleringsplaner tillater utvikling, også i høyde, i disse områdene og dette bør videreføres i nye planer.
- Kulturmiljø, andre kulepunkt (utfylling av tomtearealer osv.): Der tiltak ikke er i strid med reguleringsbestemmelser for området, som stiller krav til høyde og videreføring av andre kvaliteter, vurderer vi ikke fortetting som uheldig eller til å være i strid med bærekraftig utvikling.
- Kulturmiljø, sjette kulepunkt: Det finnes ikke smug i Kristiansand. Punktet bør derfor omskrives.

Kristiansand Murbyen

Før vi går nærmere inn på de enkelte rådene, er de hensiktsmessig å skissere noen bakgrunnsopplysninger. Mange eiendommer sto fortsatt ubebygde 15 år etter brannen, og det er mye verdifull bebyggelse fra før annen verdenskrig i Murbyen. Nyere bebyggelse har erstattet både de eldste murhusene og nyere bygninger.

Det er derfor mange nyere hus i Murbyen som ikke erstatter revne gjenreisningshus, enten fordi de ble bygget senere på branntomter eller fordi det ikke hadde stått noe hus på eiendommen før, og nyere bygninger har erstattet både slike hus og gjenreisningshus.

En av Murbyens særegenheter er den store variasjonen og tidsdybden. Ikke alle har satt like stor pris på denne eklektisismen i tidenes løp; blant annet stilte Vilhelm Krag seg kritisk til blandingen av «rusticafasader, pussfasader, stukk, huggen sten, mursten alt om hinannen, motiver fra den tidligste ungrenessanse til den verste berliner-høyskolerenessanse. Tårn i hytt og vær, her en søyle, der et spir». I dag vet vi å verdsette denne eklektisismen.

Denne blandingen av stiler og epoker er i årenes løp blitt beriket med nye bygninger i blant annet funksjonalistisk, brutalistisk og postmodernistisk stil. Når disse bygningene er tilpasset eldre bebyggelse i form og høyde fremstår de på ingen måte som fremmedelementer, men som en fortsettelse fremover i tid av Murbyens «historistiske revy».

Murbyens eldste bebyggelse skal bevares og tilbakeføring er ønskelig, men de faglige rådene bør likevel tilpasses denne situasjonen:

Dette gjelder spesielt:

- Kulturmiljø, første kulepunkt (ved brann og annen uopprettelig skade osv.): Rekonstruksjoner kan være aktuelt, men det er lite hensiktsmessig å stille krav til dette. Slik rådet er formulert nå kan det for øvrig tolkes til å skulle gjelde for alle bygninger i området. Vi anbefaler at punktet tas ut.
- Kulturmiljø, tredje kulepunkt (utfylling av tomtearealer osv.): Vi anbefaler at punktet tas ut. Murbyens kvaliteter videreføres på grunnlag av gjeldende bestemmelser. Det er fortsatt ledige byggetomter i området.
- Kulturmiljønivå, to siste punkt: Disse bør revideres, da de ikke reflekterer byens karakter. Det er ikke torg i Murbyen, ei heller smug.
- Objektnivå, andre punkt (riving av murhus skal unngås osv.): Dette bør begrenses til murhusene fra gjenreisningsperioden som er regulert til bevaring, eventuelt til andre bygninger av høy arkitektonisk kvalitet som også bidrar til områdets tidsdybde.
- Objektnivå, tredje punkt (Stedegen håndverkstradisjon og byggeskikk osv.): Murbyen ble bygget av håndverkere fra andre områder (mange fra Danmark og Tyskland) fordi få håndverkere i området hadde erfaring med mur. Et annet, kanskje vel så viktig poeng er at antikvarisk korrekt utførelse bør begrenses til ytre/synlige elementer, fordi det er lite hensiktsmessig og praktisk gjennomførbart å bygge med teglsten og etasjeskiller av bjelker i tre i dag.
- Objektnivå, fjerde kulepunkt (der det er gjennomført uheldige tiltak): Dette er helt i tråd med gjeldende reguleringsplan såfremt det begrenses til videreføring

av området egenart. Vi foreslår at resten av setningen, dvs. anbefaling av tilbakeføring og gjenoppbygging, fjernes.

Posebyen

Kulturmiljønivå, første punkt: Vi anbefaler at anbefaling om tilbakeføring eller nybygg av kopi av eldre bygninger fjernes fordi gjeldende reguleringsbestemmelser for Posebyen er tilstrekkelige til å ivareta området karakter.

Utover innspillene som gjelder flere områder, og som alle er relevante for Posebyen, vurderer vi at de faglige rådene gjenspeiler gjeldende reguleringsbestemmelser for området.

Solbygg

Ingen innspill til reduksjon av området. Utover innspillene i det foregående gjenspeiler beskrivelsen og faglige råd gjeldende reguleringsplan for området.

Med hilsen

Jorunn Monrad
Rådgiver

Erik Sandsmark
Prosjektsjef
By- og stedsutvikling prosjektstab

Dokumentet er godkjent elektronisk og gyldig uten underskrift